

Slovenski dom

Stev. 79

V Ljubljani, sobota 6. aprila 1940

Leto V

Posveti o bodočem nastopanju Anglije in Francije na Balkanu

V ponedeljek se bodo v Londonu začela izredno važna posvetovanja angleških poslanikov z Balkana z vojaškimi in gospodarskimi strokovnjaki vlade

London, 6. aprila. o. Spomenici, ki ju je včeraj izročil angleški zunanji minister lord Halifax švedskemu in norveškemu poslaniku, obisk francoskega ministra za blokado Monnetta v Londonu ter njegova tajna posvetovanja z angleškim ministrom za gospodarsko vojno Crossom, prihod angleških poslanikov iz Turčije, Grčije, Romunije, Bolgarije, Jugoslavije, Madžarske in Italije v London, vsa ta dejstva dokazujejo, da je Anglija že začela z obsežnim delom za poostreitev vojne proti Nemčiji in da se je poostreitev začela z angleškim gospodarskim ter političnim pritiskom na nevtralne države.

Po sodbi angleških političnih krogov je glede odločnejše akcije proti Nemčiji najpomembnejši dogodek sklicanje angleških poslanikov z Balkana in južnovzhodne Evrope. V ponedeljek se bodo v Londonu sešli poslanik Campbell iz Beograda, Palairat iz Aten, Reginald Hoare iz Bukarešte, O'Malley iz Budimpešte, Rendell iz Sofije, Knatchbull-Hugessen iz Ankare ter sir Percy Lorraine iz Rima. Poslaniki so se pred prihodom v London poslali angleški vladi obsežna poročila o gospodarskem, političnem in vojaškem položaju držav, v katerih zastopajo Anglijo ter o stališču teh držav do Nemčije, o tem, koliko bi bile z orožjem upreti se vsakemu poskusu za razširitev vojne in o tem, koliko bi druga drugi pomagale.

V ponedeljek se bodo v zunanjem ministrstvu začeli posveti teh poslanikov z zastopniki zunanje ministristva ter s strokovnjaki ministristva za gospodarsko vojno.

Sklepi, ki bodo sprejeti na teh posvetovanjih, bodo uravnavali bodočo gospodarsko in splošno politiko Anglije na Balkanu.

Gospodarski sklepi bodo imeli dva namena: 1. Z nakupi v balkanskih državah onemogočiti Nemčiji preskrbo z važnimi vojnimi surovinami.

2. S pozitivitvijo trgovine med Balkanom in Anglijo dati balkanskim državam gospodarsko zaslonbo, da se bodo tudi politično lažje upirale nemškemu ali kakemu drugemu pritisku. Čeprav ne bo po posvetu v Londonu prišlo do nobenih demonstrativnih dogodkov s strani zaveznikov, pomeni ta posvet vendarle začetek načrtne gospodarske, politične in s tem tudi vojaške akcije zaveznikov na Balkanu.

V angleških krogih vlada prepričanje, da je

položaj za zaveznike v balkanskih državah zdaj dosti ugodnejši, kakor pa je bil takoj po sklepu miru med Rusijo in Finsko. Sebe po sklepu miru sta Anglija in Francija pokazali, da lahko pošljeta pomoč vsaki napadeni državi, ki bi jo zaželela in tudi kakšen bi lahko bil obseg te pomoči. Sodijo pa, da bosta morali Anglija in Francija pri svojih novih akcijah na Balkanu računati z italijanskimi težnjami na Balkanu. Utegnilo bi priti pri tem do spora, zakaj zdi se, da je predsednik italijanske vlade osebno vedno manj naklonjen zavezniški stvari, čeprav je italijansko mnenje nasprotno temu, da bi Italija dejansko posegla v sedanjo vojno.

Nov zakon o državljski mobilizaciji in organizaciji obrambe v Italiji

Rim, 6. aprila. o. Zakon o vrhovnem italijanskem odboru za državno obrambo vsebuje tele podrobnosti:

Vrhovni odbor za narodno obrambo je organ italijanske vlade, ki ima dolžnost vzpostaviti preučevanje in sklepe, ki se nanašajo na varnost italijanskega naroda. Vrhovni odbor mora uporabiti vsa sredstva, ki so potrebna, da se najbolje brani italijanski narod. Pod vrhovnim odborom italijanske narodne obrambe je posvetovalni odbor, čigar predsednik je Mussolini. Člani tega odbora so člani vlade, posvetovalni člani pa so državni podtajniki ministrskega predsedništva, vojnega ministristva in ministristva za Albanijo.

Razen tega so člani odbora italijanski maršali in admirali ter vrhovni poveljniki letalstva, šefi generalnih štabov, poveljniki milice in generalni tajnik vrhovnega odbora. Ustanovljeni bodo oddelki, ki bodo sklepali o važnih vprašanjih narodne obrambe in izdelali predloge. Delovanje obeh odborov bo vodil Mussolini, ki je tudi predsednik vrhovnega narodnega odbora.

Zakonski predlog o mobilizaciji v primeru vojne, ki ga je ministristvo svet že sprejel, vsebuje tele določbe: Italijanska vlada mora pripraviti v mirnem času vse, kar je potrebno za mobilizacijo in kontrolo mobilizacije. Mobilizacija italijanskega naroda je splošna ter obsega vojaške in civilne enote. Žene in otroci po 18. letu, ki jih mobilizacija ne bi zadel, tudi sodelujejo pri narodni obrambi ob vojni in državljski mobilizaciji. Mobilizacija in demobilizacija se razglasi s kraljevim ukazom na predlog predsednika vlade.

Tudi francoski poslaniki z Balkana poklicani na posvet

Ankara, 6. aprila. Havas: Francoski veleposlanik v Turčiji Massigli je odpotoval danes v Pariz, kamor ga je poklical predsednik vlade in zunanji minister Paul Reynaud. Kakor je bilo že prejšnje sporočeno, bodo prišli vsi francoski poslaniki v balkanskih državah v Pariz na konferenco s svojim šefom. Massigli je včeraj imel daljši razgovor z zunanjim ministrom Sarrazzom, nakar je bil sprejet pri predsedniku republike Léniju, s katerim je imel tudi daljši razgovor.

Angleži ustavljajo jugoslovanske ladje

Rim, 6. aprila. m. Iz Londona poročajo, da so angleške bojne ladje ustavile v Sredozemskem morju 3 jugoslovanske ladje, ki so bile natovorne z boksitom, katerega so vozile v Italijo. Italijanska javnost je to vest sprejela z velikim presenečenjem, vendar pa precej mirno in tudi časopise ne kaže posebne nevolje nad dogodkom. Dobro poučeni krogi pravijo, da dogodka ni treba pripisovati prevelikega pomena, ker so prepričani, da se bo tudi to vprašanje rešilo.

Prehod tujih vojnih ladi skozi Dardanele

Carigrad, 6. aprila. m. Snoči je odpotoval angleški veleposlanik iz Turčije v London, kjer se bo udeležil konference angleških poslanikov iz vseh držav južnovzhodne Evrope, katero je sklical zunanji minister lord Halifax. Na vprašanje časnikarjev, kaj je z načrti za poostreno blokado, je veleposlanik odgovoril, da so vse vesti o neki poostrejeni blokadi na jugovzhodu Evrope pretirane in da ne prihajajo iz uradnih angleških krogov.

Ko so ga časnikarji vprašali, kaj je z vestmi o prehodu zavezniških bojnih ladi skozi Dardanele, je veleposlanik odgovoril, da ne bo izgovoril besed, ker je na to vprašanje najboljši odgovoril že sam predsednik turške vlade Refik Sajdam. Tuja vojna mornarica more pluti skozi Dardanele zgolj v primeru, ko je podan pogoj, katerega določa pogodba v Montreuxu. Vse druge vesti pa so netočne.

Na prihodnji gospodarski konferenci Balkanske zveze bodo razpravljali o vedno hujšem gospodarskem in političnem pritisku vojskujočih se držav na Balkan in o korakih, ki jih morajo balkanske države storiti, da bodo lahko ohranile svojo samostojnost.

Vesti 6. aprila

Snoči je dopotoval v Budimpešto italijanski poljedelski in gozdarski minister Tassinari, ki bo obiskal razstavo v Budimpešti, razen tega pa bo imel posvetovanja z nemškim kmetijskim ministrom Darrejem.

Pariška policija je odkrila skrivno komunistično organizacijo v severnem delu Pariza. Policija je prišla vodstvo pariške komunistične organizacije za ta del. Med 19 prijetimi osebami se nahaja tudi vodja propagande za pariško pokrajino Bartheleem, ki je bil preje konstruktor v tovarnah tvrdke Renault. Dalje je bil aretiran vodja komunistične sekcije v Aubervilliersu Raoul Gausset. Policija je zaplenila tudi tiskarno in veliko količino letakov.

Angleški veliki parnik »Mauretania« (33.000 ton), ki je v četrtki prispela v Honolulu, je odplula včeraj potem, ko se je preskrbela z gorivom in življenjskimi potrebščinami. Kapitan ladje ni hotel dati časnikarjem nobene izjave o cilju polovanja.

Rooseveltov poseben odposlanec Sumner Welles je zaradi hrusta z znanim zemljevidom o novi Evropi dal izjavo, v kateri pravi, da je vse nemško govorjenje o tem zemljevidu neumno in da s predsednikom francoske vlade sploh nista razpravljala o kakih vprašanjih glede razdelitve Nemčije ali o čemerkoli, kar bi bilo v zvezi s takim zemljevidom. Francoska vlada pa je izdala uradno pojasnilo, da je vse reči kriv fotograf tednika »Illustration«, ki je retuširal sliko tako, da je potegnil po zemljevidu nekatere močne črte, ki so jih potem vzeli za nove meje, nekatereh mej pa sploh ni nič ojačil.

Vrhovni poveljnik poljske vojske v Franciji ter predsednik vlade general Sikorsky je imel daljši posvet z vrhovnim poveljnikom francoske vojske na Bliznjem vzhodu, generalom Weygandom. Zdi se, da sta razpravljala o sodelovanju poljske vojske v Weygandovi armadi.

Predsednik belgijske vlade je za včeraj sklical važno sejo, katere so se udeležili razen ministrov še belgijski poslaniki iz Holandije, Francije in Anglije ter voditelji belgijske državne obrambe. Posvetovali so se o korakih, ki jih bo morala storiti Belgija, če bi se vojna zaostrila.

Nemška vlada je zaradi pomanjkanja bakra sklenila vzeti iz prometa ves bakreni drobšč ter novce, ki so iz neke aluminijaste zmesi.

Naš kmetijski minister dr. Čubrilovič ter minister dr. Konstantinovič sta si včeraj ogledovala madžarska državna posestva in žreberce v Babiljoni, Tišvaru in Kissbergu.

Nemške podmornice so morale skoraj prenehati z napadi zaradi tega, ker ne morejo izuriti zadosti moštva, trdijo angleški vojaški strokovnjaki.

V Berlinu so včeraj slovesno ustanovili nemško-madžarsko društvo za širjenje kulturnih stikov. Tej novi kulturni ustanovi predseduje general Glaise-Horstensau, pokrovitelj pa je stari maršal Mackensen.

Predsednik Združenih držav Roosevelt bo 15. aprila, na »Vesemeški dan« imel velik govor, v katerem se bo najbrž dotaknil tudi položaja v Evropi ter zadnjih ameriških poskusov za pomiritev. Oster nastop Združenih držav proti Mehiki zahteva skupina senatorjev, češ, da je mehiška vlada protipostavno škodovala ameriške gospodarske in politične koristi in da bo dala zadostuje samo, če jo Amerika prisili. O tem nastopu bo razpravljala ameriška zbornica na prihodnji seji.

Vesti o večjem številu nemških ladi na Jadranu so pretirane, pravijo zdaj v angleških krogih, od koder so te vesti najprej prišle. Pravijo pa, da bo Anglija na vseh morjih ukrenila svoje, toda ne bo tega razlašala v naprej, ker bi s tem samo koristila Nemcem.

Nemški napadi na predsednika ožje angleške vojske vlade Churchilla dokazujejo, da se Nemčija nikogar tako zelo ne boji kakor tega moža, o katerem ve, da ne bo nikdar sklenil z njo kakšne polovičarske pomiritve. To tudi kaže, da Nemcem poostreitev vojne, katero zagovarja Churchill, ni po godu. V tem smislu razpravlja švedsko in nemško časopise.

Znani bolgarski slikar Pančo Georgijev, ki je bil zadnja leta uslužben pri sofijskem gledališču, je podlegel poškodbam, ki jih je dobil ob priliki svojega padca. Georgijev je mislil stopiti v dvigalo, pa je odprl napačna vrata in je strmo padel v prazno odprtino. Pri tem se je hudo poobil. Zaradi njegove smrti je odstopil ravnatelj sofijskega državnega gledališča.

Uradno glasilo nemškega zun. ministristva pravi, da hočeta zahodni veleposlanci pogaziti pojem nevtralnosti.

Nedavni posveti med francoskimi, angleškimi in turškimi generali in generalnimi štabi so veljali vprašanje, kako bi bilo mogoče takoj uveljaviti tišete člene pogodbe med Anglijo, Francijo in Turčijo, ki govore o vojaškem sodelovanju ob morebitni potrebi.

Nemci ne računajo več na trojno zvezo s Sovjeti in Italijo

Berlin, 6. aprila. m. Po zadnjih napadih italijanskega časopisja na Sovjetsko Rusijo, ki so bili posledica Molotovih napadov na Italijo, v Berlinu sploh ne govorijo več o kakem trojnem političnem paktu med Nemčijo, Italijo in Sovjetsko Rusijo, kakor tudi ne o gospodarskem tesnejšem sodelovanju med imenovanimi veleposlanci. Prenehale so tudi govorice, da misli Molotov ali pa kateri od njegovih sodelavcev priti na obisk v Berlin. Pač pa pravijo, da se gospodarsko sodelovanje med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo stalno ojačuje.

Milanska opera v Beogradu

Beograd, 5. aprila. m. V Beogradu so prispeli člani italijanske opere Scala iz Milana, ki se bodo belgradskemu občinstvu predstavili s tremi predstavami v tukajšnji operi. Italijanski umetniki bodo nastopili v operah »Andrea Chenier«, »Traviata« in »Trubadur«.

Vrhovni poveljnik angleške vojske dvomi o sposobnosti nemškega vojnega vodstva

London, 5. aprila. Reuter. Včeraj je sprejel zastopnike tiska poveljnik britanske vojske general Ironside in izjavil naslednje:

»Zavezniki so od vsega srca hvaležni naključju, da so mogli celih 7 mesecev posvetiti svojo pozornost pripravi svojih vojsk in da so jih popolnoma izpolnili. Jaz se še sedaj bojim misli, kaj bi se bilo z nami zgodilo, če bi bili Nemci izvedli napad tedaj, ko mi dejansko še nismo imeli organizirane vojske. Lahko rečem, da smo šele pred dvema tednoma končali vse potrebne priprave in da se sedaj pripravljamo za nove naloge in nove dogodke. Meni je znana zavezniška vojska na bojišču in znana sta mi njen duh in njena vzgoja. Ni

treba pozabiti, da naši vojaki niso imeli zadosti vojaške vzgoje in da nam je bilo za to potrebnih 6 mesecev. Velika nemška vojska, ki stoji proti nam, predstavlja izreden stroj, toda ob njej ni niti enega mlajšega častnika, ki bi se bil udeležil pretekle vojne, medtem ko je v francoski vojski cela vrsta izkušenih poveljnikov iz svetovne vojne. Lahko so geniji v nemški vojski, vendar pa se da v to dvomiti. Osebnostno poznam precej nemških poveljnikov in sem prepričan, da se bodo zmedli tisti trenutki, ko bodo dobili ukaz, naj udarijo. V teh 6 mesecih so se mogli tudi v tem pogledu izpopolniti, vendar pa dvomimo o tem. Sedeli so večina na meji s četami ter brali časopise, polne netočnih vesti.«

Zavod za italijansko kulturo v Ljubljani

Ljubljana, 6. aprila. Prihodnji tork bo v Ljubljani slovesno odprt Zavod za italijansko kulturo, ki ima svoje prostore na Napoleonom trgu 6. Slovesnosti se bodo z naše strani udeležili najvišji zastopniki oblasti z banom g. dr. Natlačenom na čelu, zastopniki slovenskega kulturnega življenja in itiska.

Z italijanske strani bodo pri slovesnosti sodelovali: senator Balbino Giuliano, ki je prišel nalašč za to priložnost v Jugoslavijo, dalje italijanski poslanik v Beogradu Mameli, italijanski generalni konzul v Ljubljani Guerrini-Maraldi s sodelavci, prof. Giovanni Maver, predsednik italijanskih kulturnih ustanov v Jugoslaviji, ter prof. Gasparini in Grillo, ravnatelj in podravnatelj Zavoda v Ljubljani. Slovesnost bo v torek ob 18. Senator Giuliano bo imel pri tej priložnosti predavanje »Oris italijanske kulture v 20. stoletju«.

Odhod naših ministrov z Budimpešte

Budimpešta, 6. aprila. Nekaj po polnoči sta jugoslovanska ministra dr. Čubrilovič ter dr. Konstantinovič, ki sta bila v Budimpešti na poljedelski razstavi, odpotovala skupno s pomočnikom poljedelskega ministra Budo Cvijanoviča, bivšim poslancem Milanom Badžakom in šefom kabineta Aleksičem iz Budimpešte v Beograd. Jugoslovanska ministra je pospremil na zahodni postaji, ki je bila ob tej priložnosti okrašena z jugoslovanskimi in madžarskimi zastavami, madžarski poljedelski minister grof Mihael Teleky, pomočnik madžarskega poljedelskega ministristva z višjimi uradniki, jugoslovanski poslanik Svetozar Rašić, osebe jugoslovanskega poslanistva, zastopniki jugoslovanske kolonije, osebe urada jugoslovanske rečne plovbe, jugoslovanski dijaki in dr.

Nemčija dolguje Romuniji zdaj dve in pol milijardi lejev za blago, ki so ga Romuni prodali Nemcem. Ti bi radi ta dolg poravnali nekaj s svojim industrijskim blagom, nekaj pa s tem, da bi se zvišal tečaj nemške marke do leja in bi dolg obračunavali po novem tečaju. V Budimpešti se zaradi tega mudi nemški strokovnjaki za trgoške pogodbe dr. Clodius.

Uradno francosko pojasnilo o zemljevidu nove Evrope

Pariz, 6. aprila. Reuter. Včeraj so bili zastopniki tiska povabljeni v zunanje ministristvo, da se prepričajo na lastne oči o dozdevnem Reynaudovem zemljevidu, ki je povzročil vihar v časi vode. Angleški, ameriški in francoski časnikarji so si lahko ob blizu ogledali originalno sliko in fotografijo, posneto ob času razgovora med Reynaudom in Sumnerjem Wellesom. Ta zemljevid je bil objavljen leta 1919, Reynaud pa ga je uporabljal, da je na njemu risal gospodarska pota. Na tem zemljevidu je bilo ozemlje, ki ga je Nemčija imela ob koncu svetovne vojne, natiskano z rdečo barvo, Avstrija, Češkoslovaška in nemški del Poljske, pa je bil narisani v črni barvi, ozemlje Sovjetske Rusije in ruski del Poljske pa v rumeni barvi. Cenzor je opazil, da so fotografije ob tiskanju ostale temne. Retušer pa, ki mu je bilo naročeno, naj zariše meje, je naredil to po spominu. Francosko zunanje ministristvo ni hotelo govoriti o tej zadevi, toda nazadnje je bil sprejet sklep, da se opusti rezerviranost z ozirom na veliko zanimanje v Ameriki in evropskih državah, ki ni popustilo. Zadnje tri dni je Nemčija vodila v Ameriki veliko propagando ter to fotografijo spravljala v zvezo z odkritji glede dela ameriškega veleposlanika Bullitta v Parizu, o čemur je govorila v nedavno objavljeni nemški »Beli knjigi«.

Prvi Istrski večer bo danes zvečer ob 20 v Delavski zbornici

Drugi napad angleških bombnikov na nemško luko Wilhelmshafen

London, 5. aprila. Reuter. Včeraj popoldne so britanski bombniki prišli nad ustje Labe in leteli nad Wilhelmshafenom. Bombniki so napadli nemško ladjo zraven pristanišča. Severneje od Wilhelmshafna so spet napadli štiri torpedne rušilce in se zdi, da so vse ladje poškodovane. Britanska letala so se nepoškodovano vrnila v svoja oporišča.

To je od začetka sedanje vojne drugi bombni napad angleškega letalstva na nemško vojno pristanišče Wilhelmshafen. Prvi napad so Angleži izvedli takoj drugi dan po napovedi vojne. Drugi napad je potekel v redu in so se vsa angleška letala nepoškodovano vrnila domov, tudi ni bil nihče od posadke ranjen.

KINO UNION

Telefon 22-21

Predstave danes ob 16. 19. in 21. uri — jutri v nedeljo ob 10.30 dopoldne (znižane cene) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri.

Uspelo nam je predvajanje podaljšati še za danes in jutri! Vsem v mestu in v okolici Ljubljane je dana prilika, da si ogledajo ta senzacionalni film! Izredna pustolovščina, akrobacije in borbe kralja džungle ter njegovega čvrstega malega sinka!

Edini film v zgodovini kinematografije, ki si ga je v Ljubljani ogledalo v 7 dneh nad 18.000 ljudi!

Tarzan in njegov sin

Ta film navdušuje staro in mlado in zasluži, da si ga ogleda vsak človek. Ne zamudite zadnje prilike! Pridite, privedite svoje otro, svoje prijatelje in znanca!

Jubilejna razstava slovenske upodabljajoče umetnosti

Za štiridesletnico prve slovenske umetnostne razstave, ki je bila odprta v Mestnem domu leta 1900., je Društvo slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani pripravilo jubilejno razstavo v Jakopičevem paviljonu. Na tej umetnostni prireditvi razstavlja svoja dela 70 umetnikov in umetnic s 122 slikami in plastikami. Društvo slovenskih likovnih umetnikov se je potrudilo in zbralo tudi dela tistih umetnikov, ki so razstavljali že na prvi slovenski umetnostni razstavi leta 1900. in tako najdemo na tej razstavi dela že umrlih (Grohar, Gvajc, Kobilca, Ažbe, Franke, Berneker, Grile, Žmitek, šantel Henrika) ter še živejših umetnikov (Jakopič, Sternen, Vesel, Jama, Vavpotič in Zajc).

Kakor koli so se prireditelji potrudili, da bi za jubilejno razstavo razporedili dela čim boljše in čim spodobnejše, se nam skrja, ko se oziramo po napolnjenih, majhnih razstavnih prostorih, nehotno vsi misel, da skromni Jakopičev paviljon za tako pomembno dogodek ni najprimernejši. Ali je slovenska umetnost res takšna pastorka, da se mora celo za svoj veliki jubilej skrivati v zaslini, prav nič reprezentativni zgradbi? Ali ne bi bilo primernejše, če bi Društvo slovenskih likovnih umetnikov za to priliko uporabilo lepe prostore v Narodni galeriji, če bi že na ven podčrta manifestativni značaj prireditve z dostojnim zunanjim aranžmanom, z nekaj veni ob vhodu nemara, z vidnejšim napisom, z jugoslovansko in slovensko zastavo? Ali tega morda niso storili iz pretiranega, aobolnega strahu, da ne bi vzeli umetnostnemu dogodku dostojanstva in pletenosti? Če bi bili razstavljeni v Narodni galeriji in prireditvi tudi naveden doli značaj vseslovenske pomembnosti in slovesnosti, ki je ob priliki kot skupno občutiva vsa naš narod, bi prvič vzbudili v javnosti za prireditev neprimerno večje zanimanje, drugič pa bi tudi lahko podali jasnejši, izčrpniji in lepše razporejeni pregled slovenske umetniške tvornosti in razvoja v obdobju štiridesetih let.

Tako pa je bilo treba razsvetliti in namestiti gradivo v skromnih, dokaj temnih prostorih Jakopičevega paviljona. V osrednjem, največjem prostoru so prireditelji namestili izvešne dela že pokojnih ali pa še živejših starejših avtorjev, ki so razstavljali že na prvi slovenski umetnostni razstavi. Prostor pa je bil za sestavljeni izbor nekoliko velik, zato se tem pridružuje tudi še dela nekaterih drugih avtorjev brez posebnega tovrstnega utemeljevanja ali kriterija. V drugih prostorih so razstavljeni dela, dejali bi nekako avtorjev srednje generacije. Tudi to seveda popolnoma prirodno ni moglo biti izvedeno popolnoma dosledno, posebna soba pa je izpolnjena z deli Kluba neodvisnih. Razstava sicer v celoti pravi o pomembnem trudu, požrtvovalnosti in ljubezni ljudi, ki so jo izvedli v okviru danih možnosti.

Razstavljeni slike starejših na jasen, navdušujoč način, ki človeka prevzema s ponosom, govore o sijajnem znanju in višini, ki jo je imela slovenska umetnost že ob času edinstvenega Grohara, čigar slika »Krompir« si še danes išče kvalitete primere, rahločutnega, finega Vesela, Franketa, čudnega, genialnega vizionarja Ažbe, močnega tvorca Jakopiča in drugih. Kakšni veličastni slikarji so bili ti ljudje, kakšen božanski razvit smisel za barve in za kompozicijsko občutje dela njih in njihovih tovarišev, samostarskega čustila prirode, jame, ter kultiviranega, skoraj filozofskega smujskega, pa s sijajnim umetniškim čutom oblikujočega Tratnika — in še drugih, ne tako izrazitih osebnosti, ki pa kljub temu ne ostajajo predaleč za njimi!

Razstava teh del nam dokazuje, da je bila med temi velikimi umetniki-slikarji in med njihovimi tovariši-kiparji močna razlika, ogromno v prid slikarjem. Od kiparjev te generacije je brez dvoma daleč najmočnejši Berneker.

Gledamo umetnost Gorjupa Tineta, Jakea Božidarja, Draga in Nandeta Vidmarja, obeh Vavpotičev, umetnost Piščančeve, Pregljeve, Remčeve, Kralja Toneta in Mare, Jakoba Karla, umetnost Mežana, Zupana, Drenjla, Globočnika, Gasparija, Goloba, Doreta Klemenčiča, Kavčiča, dela Franca Koširja, Kosa Ivana, Smrekarja, Šantlove Avguste, umetnost Sodnikove-Zupančeve, Slapernika, Zornika, Šušmelja, Šantla, Šubicev in Uršiča — to umetnost, ki je tako različna po hopenjih, znanju in po darovih, ki jih izpričuje, in navdaja nas ponos. Najboljši med temi tvorci presegajo sicer svoje tovariše v pomembni meri, vendar tudi povprečnost šibkejših dosega dostojno višino. Dela dobrih kiparjev, Dolinarja, Gorseta, Kozgovska, Tineta Kosa, Ivana Savičeva, Smerduja ter ustvarjalke malih plastik, Dane Pamičeve, gledamo s prijetno, ponosno zavestjo, kako odlično se je od skromnih in poznih začetkov razvilo slovensko kiparstvo in kakšno višino je doseglo.

Ob ogromnem številu pri tej razstavi udeleženi avtorjev, moramo vsekakor posebej odločiti Klub neodvisnih, ki je svoj razstaveni prostor uredil nad vse okusno, ter z velikim razumevanjem dosegel jasnost in preglednost v razporeditvi del. Ta mlada skupina, v kateri je nekaj izrednih talentov, se iz leta v leto uveljavlja uspešneje in

lepše. V njej najdemo odličnega Staneta Kregarja, ki kaže s svojo »Sonato«, da prehaja na druga, konkretnjša pota, čeprav je še obdržal polno razkošnost in lepoto barv in čeprav je v poetični nemirnosti zraka še vedno nemir z njegovih surrealističnih kreacij, temnega, skoraj nekoliko demoničnega Miheliča, res odlično se razvijajočega Omersko ter neverjetno napredujočega Evgena Savičeva, barvno čvrstega, kompozicijsko spretnega Marija Preglja, jasnega, natančnega, z razporeditvijo prostora in s trdnim postavljanjem oseb v

Nevarnost večjih poplav v Vojvodini je zsenkrat pojenjala**Reke so začele upadati**

Belgrad, 6. aprila. p. Po vesteh iz Vojvodine je začela Donava od meje pa do Bačke Palanke upadati, kakor tudi vse ostale reke. Stanje v poplavljenih krajih pa je navzlic temu nevarno in kritično. V Srednjem Banatu je samo okrog Vrška poplavljenih okrog 120.000 arov orne zemlje. Samo tu znaša približno ocenjena škoda okrog 20 milijonov dinarjev.

Včeraj je Donava v svojem gornjem toku upadla približno za 10 centimetrov. Pri Novem Sadu in Zemunu pa se je reka spet dvignila za 3 centimetre. Tudi reka Tisa je na Madžarskem začela upadati, pri nas pa se je dvignila zaradi pritokov. Potem ko je Donava predrla nasip pri Beždanu, se je oblastem posrečilo poplavo ustaviti ob starem pregradskem nasipu, ki so ga stalno ojačevali. Da bi preprečili prehudo izliva-

nje vode iz Tise, so pri Starem Bečeju odprli zapornico v prekopu Kralja Petra in tako izenačili gladino vode Tise in prekopa. Po drugi strani pa so ljudje ojačevali stalno nasipe, obenem pa noč in dan delujejo črpalke.

Ko je nekoliko pojenjala nevarnost večjih poplav v Vojvodini, pa se je Donava začela dvigati pri Smederevu. Pri Beždanu je Donava predrla pred dvema dnevnoma nasip in porušila tudi štirideset hiš. Znano je, da so hiše podirne, ne vedo pa, koliko je človeških žrtev. Oblasti so poklicale na delo vse moške od 18 do 60 leta starosti, ki morajo noč in dan utrjevati nasipe, da jih voda ne bi predrla. Nevarnost je očitna, če bo ogrožen tudi Sombor in če bi Donava raztrgala vse tamonjske nasipe in bi dobila zvezo s prekopom kralja Petra.

Maribor je imel „univerzo“ za vlomilce**Policija je prišla „dijake“ in „profesorje“**

Maribor, 5. aprila. Veliko senzacijsko vzbujala v Mariboru razkrinkanje vlomilske družbe, ki so jo sestavljali sami mladozobi fantje — najstarejši ima 18 let, najmlajši pa 15 let, katere pa sta vodila dva odrasla okorela zločinca. Fantiči so vlamili in kradli, oba stara grešnika pa sta spravljala blago v denar ter sta fante učila, kako morajo vršiti svoj donosni posel. Vodja te tolpe je bil 41letni tatpniški pomočnik David Mauko, ki je stanoval na Betnavski cesti 3. Mauko je zbral okrog sebe mladoletne fantine, ki so se stalno shajali pri njem v stanovanju. Tja je prihajal tudi 67letni Alojz Pichler, ki ima za seboj burno življenje. Bil je vlomilec mednarodnega kova, ki je sedel v vseh mogočih kaznišnicah. Sedaj pa je že star in nadložen ter je opustil svojo nekdanjo obrt. Zato pa je sedaj uporabil svoje bogato vlomilsko znanje ter je učil svoje nadebudne učence. Dosegel je lepe uspehe, saj so fantiči izvršili v treh mesecih nič manj kot 14 dokazanih vlovov, verjetno pa je, da ima na veste še neke druge večje tatvine in vlome, katere pa še tajijo. Mladi vlomilec so izvršili največ vlovov v pisarne trgovcev s kurivom, plen pa ni bil kaj obilen. Le iz trgovine Mirka Lebna v Kopališki ulici so enkrat odnesli 1108 din, ko pa so v isti lokal drugi vlomili, pa so odšli praznih rok. Največji plen so dobili v žitarnici Nedog v Razlagovi ulici, kjer so odnesli 250 din gotovine ter obleke in perilo v vrednosti 1800 din. Plen so nosili Mauko, ki ga je spravil potem v denar. Policija je sedaj aretirala Mauka, Pichlerja in pet mladih fantov.

Slovenski in hrvaški delavci so si edini glede decentralizacije socialnega zavarovanja

Današnji »Hrvatski dnevnik« posveča svoj svodnik zahtevam slovenskega in hrvaškega delavstva, da je treba Osrednji urad za zavarovanje delavcev ukiniti in decentralizirati delavsko zavarovanje. List pravi takole: »V uredbi za prenos poslov ministarstva za socialno politiko in ljudsko zdravje je rečeno, da se bo s posebnim uredbo rešilo vprašanje Osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Od tedaj je minilo že več mesecev, pa nova uredba še ni bila izdana. Hrvatski in slovenski delavci in zasebni nameščenci so večkrat forsirali uvedbo samostojnega socialnega zavarovanja za Hrvaško, odnosno za Slovenijo. Razlogi, ki jih navajajo hrvaški delavci in zasebni nameščenci, so znani naši javnosti. Zaradi tega bo zanimivo, če navedemo tudi razloge, ki jih navajajo na slovenski strani. Ti razlogi so zanimivi tudi zavoljo tega, ker se v glavnem strinjajo z razlogi hrvaških delavcev in nameščencev le s to razliko, da bi moral Hrvatje dobiti samostojnega nosilca socialnega zavarovanja po uredbi iz 26. avgusta lani, med tem ko taka uredba za Slovenijo še ne obstoji. Toda vsakemu je jasno, da bo tudi Slovenija dobila analogni državni pravni položaj kakor Hrvaška, razen tega pa se da likvidacija centralizma izvesti tudi pred uredbo o ustanovitvi slovenske banovine.«

List nato navaja razloge, katere je na zborovanju zasebnih nameščencev v Mariboru podal predsednik Trgovske in bolniške blagajne Ivan Martelance.

Končno pravi list: »Podali smo to etaljšče slovenskih delavcev in zasebnih nameščencev, da se vidi, kako niti Slovenci, ki so sicer zelo previdni pri denarju, ne vidijo nobene nevarnosti za koristi zavarovancev. In tisto, kar velja za Slovenijo, velja se v večji meri za Hrvaško. Če se površ tudi upoštevajo, da bodo hrvaški banovini potrebni krediti za gradnjo splošno koristnih ustanov, potem je razumljivo, da žele hrvaški delavci in zasebni nameščenci, kakor tudi delodajalci, da se njihovi prispevki vložijo pri nas, ker bo od tega imelo koristi tako naše delavstvo kakor tudi naše gospodarstvo.«

Hrvatje zopet zahtevajo volitve

Zagreb, 6. aprila. j. Čim je bilo urejeno vprašanje finančne samostojnosti hrvaške banovine, so se takoj spet oglašili hrvaški časopisi z zahtevom, da je treba izvesti volitve v narodno skupščino. »Juturni list« pravi na primer, da so vsi ugovarjali razpisu volitev zaradi težkega mednarodnega položaja. Pravi pa, da je bil jeseni ali sedaj zgodaj na pomlad čas za volitve mnogo bolj ugoden in da je bil notranjepolitični položaj mnogo bolj jaseen kakor je sedaj. List pravi dalje, da se je začela masčevati napaka, ker volitve že niso bile izvedene. Ni nobena tajna, da je sedanji volilni položaj slabši kakor pred pol leta. Vladavina je ostala prav za prav v bistvu enaka prejšnjim avtoritativnim režimom, katere je ljudstvo

Zopet novo gnezdo tihotapcev ljudi razkrinkano

Maribor, 5. aprila. Pred nekaj dnevi smo poročali, kako so orožniki pri Sv. Juriju ob Pesnici razkrinkali družbo tihotapcev, ki je spravljala pri Sv. Križu nad Mariborom ljudi čez mejo v Nemčijo. Sedaj pa se je posrečilo mariborski orožniški postaji odkriti drugo takšno organizacijo, ki je opravljala isti posel. Voditelja teh tihotapcev sta bila posestniški sin Franc Terglavčnik in delavec Franc Namestnik, oba iz Bresternice. Svoj posel sta opravljala od lanskega poletja. Terglavčnik je sam hodil v Maribor ter iskal po zakonitih gostilnah

Ljubljana od včeraj do danes

Vse kaže, da se bo zdaj tole kislo vreme držalo dalj časa kakor bi si bil človek utegnil prve dni aprila, ko je tako lepo sijalo sonce, misliti. Sprva, ko smo dobili oblačno nebo, so udarjali z nebesnih višav le posamezni curki, krajši nalivi, pa se je kmalu spet zvedrilo. Zdaj pa se je pustilo, čmerno, oblačno vreme kar nekako ustalilo. Nikamor ne more, ne naprej, ne nazaj, ne mara se zjasniti, pa tudi deževati noče, kakor bi človek pričakoval. Oblaki vise mirno ali pa se prav leno pretezajo in vlačijo po nebu. Prav dolgo to ne bo moglo več trajati, nemogoče je, da bi se tako vreme držalo dneve in dneve. Prej ali slej gotovo vselej prevlada kakšen veter, potem pa se že napravi ali lepo ali pa začne deževati. Pri nas v Ljubljani in menda tudi tja okrog po Sloveniji je bilo zadnja leta v »modi, da se je vreme kisalo in čmerilo ves teden, ali boljše rečeno, od srede naprej, dokler se ni skisalo nazadnje v soboto ponoči tako, da je bila nedelja deževna. Na ta način je imelo zlasti v poletnih mesecih mnogo meščanov, ki so se ves teden veselili na prijetni nedeljski sprehod ali na izlet ali na kopanje, nedeljo docela pokvarjeno. Je že tako, človek »upa in se boji« med tednom, da bo vreme vendarle vsaj za silo vzdržalo tudi še v nedeljo, pa se mu navadno sponese, kakor nalašč se sprevedri šele v soboto. Nemara bo tudi letos tako. Zadržje dni se napravlja stalno k dežju, tu pa tam tudi nekoliko porosi, pravega pa se ne mara nič narediti. Danes je spet oblačno, oblaki se pridno zbirajo v močnejše grmade, do večera se bodo nemara že zbrali in jutri utegnemo imeti deževno spomladansko nedeljo. Prav vesel bi tega ne bil nihče, saj se skoraj vsak, kdor le more, odpravlja zdaj spomladi, ko je v prirodi tako prijetno, ven, na prijetne izlete. Pa tudi tisti, ki ostanejo čez nedeljo v mestu, ne vidijo radi, če se morajo držati doma in kadar morajo ven, nositi dežnike. Med tednom človek še nekako potrpi, v nedeljo pa ga taka stvar kar ujezi. V nedeljo je rad gospod, ki ima proste roke in se lahko udobno obrača, kakor mu je mило in drago.

Včeraj so spet prišli nekaj sumljivcev in „prestopkarjev“

Včeraj je ljubljanska policija priredila celodnevno, obsežno racijo, pri kateri je polovila približno 40 raznih manjših »prestopkarjev« in grešnikov. Stražniki so jih ves dan pridno vodili na policijo in v policijske zapore. Nekateri bodo izgnani v domovinske občine, ker niso mogli dokazati, s čim se preživljajo. Popoldne je prišlo pred policijo do nekolic razburljivega »prizora: stražnik je tja pripeljal mladega fanta, ki mu ta reč prav gotovo ni godila. Fant je popolnoma nepričakovano sunil stražnika v stran, se mu izmuznil ter mu ušel kljub trem drugim preganjalcem — civilistom proti Tivoliju.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

prav na volitvah stalno obsojalo. Medtem ko je na Hrvaškem urejeno življenje tako, kakor si je ljudstvo želelo, pa je na drugi strani v Srbiji ostalo v glavnem pri starem. Po mnenju lista to stanje najbolj koristi tistim elementom, ki jim sporazum ne gre v račun. Prav ti krogci izrabljajo sedanje stanje v državi in pravijo, da je vse ostalo le pri željah in obljubah, dejanj pa ni nikjer. Ti ljudje tudi pravijo, da je vseh težav v državi kriva ne evropska vojna ali gospodarske težave, temveč edino spozrazum. Če bi pa bile volitve izvedene pravčasno, bi bili vsi taki intriganti onemogočeni, ker bi se pokazalo, da je vse ljudstvo v državi za sporazum. List končno pravi, da mednarodni položaj prav nič ne ovira razpisa volitev, saj se je drugod pokazalo (Romunija, Bolgarija), da se morejo volitve navzlic vsemu izvesti.

E. Helseys

Ubili so Finsko!

Helsinki, v marcu.

Ia zdaj je mir... Pokrov nad grobom se je zaprl...

Bitka je trajala 100 dni. Sto celih dni se je majhen, nedolžen narod držal pokone, z visokim čelom, s čistim pogledom pod besnimi udarci svojih morilcev.

Finska se je borila brez slabosti. Kretnosti, etatskega žrela je lahko brez prestanka bruhal goreče valove divjstva, pa ni odnehala. Prestala je vse, ne da bi se uklonila. S svojo krvjo je v knjigo zgodovine zapisala blestečo stran viteštva.

In zdaj je mir. Kakšen mir, pri katerem je premagani narekoval svoje pogoje zmagovalcu!

Česar moskovske tolpe navzlic hrču svojega števila in teži svojih strojev niso mogle uresničiti, temu so pomagale do cilja nekatere lopovščine, nekatere izdajstva in nekatere elabosti. Finska se je uklonila molče, je preponosna, da bi v trenutku nesreče zavzdihnila. Svoje krvave rane skriva pod zastor slave in ža-

losti. Iz te žaloigre je izšla okrnjena, pa vseeno povečana. Omikana Evropa lahko skloni glavo. Sramota zločina v veliki meri pada nanjo. Samo njeno soglasje in njena nemarnost sta krivi, da je treba danes poslušati Stalin.

Toda navzlic razpletu postaja kratka finska epopeja vzgled in nauk. Čeprav je vojevokanja konec pa vseeno ni prepzono, da prepíše beležke iz svojega popotnega dnevnika. Niti ne bom spreminjal ničesar. Treba je zaključiti na ves glas: mala finska armada je vse do konca onemogočala uspeh neizmernim sovjetskim tolpom. Ob uri, ko so zatrobili premirje, je bila na boljših postojankah kakor sovražnik, ako govorimo po vojaško, oziroma, da ji ne bi bilo takorekč zlomili orožja v roki.

Finska ni padla v neenakem boju. Zabolli so jo v hrbet.

Kot romar v enajsti uri, prepričan, da se naša meja od zdaj začneja severno od Ladoškega jezera, sem z veliko naglico hitel, da bi prišel v državo, ki ji je usojeno, da postane legendarna. Mudilo se mi je, da bi bil sredi njenih vojakov.

Finska ni tako daleč, kakor bi si človek mislil.

V Parizu sedite na vlak za Bruselj, ali pa naravnost za Amsterdam. Tam stopite v veliko letalo, ki je podobno lepem kastri reklamirano za neko vrsto oranžade. Po treh urah mirnega leta nad Severnim morjem, čisto obloženim v led vzdolž Jutlandskega obrežja, pa sem v Kopenhagenu.

Bežen postanek v eni tistih žudovitih letališnih restavracij, kjer se gnetejo potniki, ki so najmanj ustvarjeni za medsebojno srečavanje, pa se že spet dvignete skoraj ob istem času kakor enokrilni s ključastim križem, ki odbrni proti Hamburgu in Berlinu. Nekaj manj kakor šest ur potem, ko sem začutil letališče v Amsterdamu, sem že mogel na lastne oči ugotoviti, da kažejo topolmeri v Stockholmu ta dan 18 stopinj pod ničlo.

Stockholm! Se bomo govorili o njem.

Ves nepotrpežljiv, da bi čimprej dosegel cilj, sem takoj povprašal za prostor v letalu, ki vsak dan v manj kakor v pol drugi uri plane iz Stockholma v Abo. Švedi to ime izgovarjajo Obo, Fini pa pišejo Turku. Abo loči od Helsinkija samo 200 kilometrov železnice.

Uradnik mi pove:

»Pred soboto ni nič prostega. Potniki morajo čakati. Zveza je bila večkrat odpovedana, saj veste, bombe.«

»Bombe?«

»Da, bom, bom! Veliko bomb. Kadar torej radio naznani alarm, se vrne letalo sem, ne da bi pristalo v Aboju.«

Obiski ruskih bombnikov nad Abojem so bili zares kaj pogosti. Sicer sem imel pravilno vozovnico, toda v soboto zjutraj so me odložili na popoldne, potem na večer, potem na drugi dan ob osmih, potem na po kosilu, potem na mrak, potem pa spet na osmo uro zjutraj. Po kakega pol ducata teh odlogov sem izgubil potrpljenje ter sklenil iti z vlakom.

Potovanje čez Švedsko in Finsko po obeh bregovih Botniškega zaliva, iz Stockholma v Haparando, iz Haparande v Helsinkij, kakih 2000 km daleč, bi v navadnem času zadržno nudilo veliko veselja, toda vojna nam kvari vso zabavo.

Toda vseeno je bil vlak poln prostovoljcev. Zdelo se je, da vse Švedsko giblje drget vzajemnosti. Petnajst dni pozneje bom vedel, kaj je treba misliti o pravih čustvih te države.

Bilo je enajst zvečer, ko me je po 27 urah enoličnega ropotanja vlak nazadnje odložil na postaji v Haparandi.

Pri postaji je sicer bil hotel, a zame v njem ni bilo postelje. Odsel sem torej proti mestu s kovčekom v roki. Moral sem iti čez zapuščen predmestje. Nikjer znamenja o življenju, razen pridruženega sklepitanja oddaljenih sani. Trd veter mi je gonil v oči vrtnčast eneg z gostimi enezinkami. Začel sem opažati, da sem na Severu.

V mestu nobenih odprtih vrat, nobenega razsvetljenega okna, nobenega razločnega napisa in nobenega človeka na cesti. Sem in tja mi je straža v visoki kožuhovalni kučmi pokazala bajonet in ni marala odgovoriti niti besede. Nevidna ura je začela biti polnoč in krenil sem spet proti postaji.

V hotelski veži sem iztaknil pleten naslanjač. Zavlekel sem se vanj kakor izgubljen maček in začel dremati. Pozen gost me je zapazil, ko se je vrnil in opozoril na me gospodinjico. Potem sem se lahko etegnil na trdo zofo, zaradi česar sem se prihodnje jutro lahko še kolikor toliko došten oglašil na mejni stražnici.

(Dalje)

Od tu in tam

Med ljudstvom se še vedno širi strah zaradi državne trošarine na vino in žganje, kakor jo je uvedel finančni minister dr. Štef. Se zmerom prihajajo v Belgrad deputacije, ki skušajo pristojnim ministrom dopovedati, da je tako odredena trošarina škodljiva za razvoj vinogradništva in da prizadeva kmetu odnoso vinogradništva samo škodo. Tako je nedavno obiskala deputacija kmetijske zbornice iz Niša predsednika vlade dr. Cvetkoviča in podpredsednika dr. Matka in ju prosila, naj bi se odredila revizija trošarine na alkoholne pijače v skladu z njihovimi željami. Delegati so naleteli na prijazen sprejem, vendar jim je bilo povedano, naj se ne puste razburjati od neresničnih vesti, ki jih širijo zgolj spekulacije. Pač pa naj upoštevajo višje državne interese. Rečeno jim je tudi bilo, da bo vlada takoj omilila določbe, če bi se dejansko pokazalo, da uvedba nove skupne trošarine obremenjuje zgolj kmeta, odnosno pridelovalca alkoholnih pijač.

Obračunavanje s pasjim korobačem med JNS-ovcem dr. Vojislavom Došenom in odvetniškim pripravnikom Jocičem v Petrogradu je dobilo v časopisu veliko prostora. Na dolgo in široko govorita oba nasprotnika drug o drugem. Jocič potrjuje, da je dr. Došena napadel z bičem rekoč, da tak obrekljivec kaj drugega ne zasluži. Jocič je bil prepričan, da je članek v listu »Dane« napisal dr. Vojislav Došen in ne njegov brat Mirko. Najbolj ga je raztogotilo, da mu članek očita, da je bil on, Jocič, vržen iz državne službe. Jocič je pokazal dokument, da je odšel iz državne službe na lastno prošnjo. Obljubil je javno dr. Došenu, da mu bo vsako obrekovanje in vsak napad poplačal vselej s korobačem, ker kaj drugega ne zasluži. Dogodek je značilen, ker kaže kaj slabo luč na ljudi, ki ne znajo poravnati svojih političnih računov drugače kakor s pasjimi biči...

Hrvaški listi so odločno za izvedbo ločitve v socialnem zavarovanju. Tako piše »Hrvatski dnevnik«, da bodo Hrvatje na vsak način dosegli, da bodo svoje stvari urejali doma. Prevzeli bodo iz Osrednjega urada za zavarovanje delavcev tisto, kar jim pripada, in bodo sami uredili novega nosilca socialnega zavarovanja. Hrvatje imajo 34% članov. List zavrača nato očitke belgradskih krogov, češ da Hrvatje ne bi mogli sami vzdrževati socialnega zavarovanja, ker so nekateri okrožni zavodi na Hrvaškem pasivni. Baje znaša letna pasiva teh zavodov okrog 50 milijonov. »Hrvatski dnevnik« pa pravi, da je ta številka napačna, ker znaša letna izguba nekaterih pasivnih hrvaških zavodov le 9 milijonov dinarjev. Navzile temu zahtevajo Hrvatje ukinitve Suzorja, ker hočejo pokazati, da znajo tudi sami pokriti izgube svojih pasivnih okrožnih uradov in bodo tako tudi stori. Oni hočejo podati drugim, namreč Srbom, dober zgled, da hočejo svoje in da so za to pripravljeni doprinesiti tudi žrtve. Tudi če se to zgodi, bo socialno zavarovanje na Hrvaškem aktivno, ker imajo aktivni zaradi več prebitka kakor pa pasivni zavodi izgube.

Potrošniki vseh slojev se stalno pritožujejo nad draginjo. Ugotavljajo tudi, da nadzorstvo nad cenami ni tako agilno in učinkovito, kakor bi potrošniki pričakovali. Potrošniki so najbolj prizadeti, ker samo plačujejo, ne dobivajo pa zvišanih plač. Potrošniki razumejo, da cen mesu in moki ni mogoče maksimirati, vendar pa menijo, da bi bilo mogoče ustaviti cene drugih potrebščin. Treba je urediti tako, da bodo tudi pridobitniki prevzeli del bremena draginje, ne pa da bodo vsako podražitev takoj prevzeli na ramena svojih odjemalcev. Zato zahtevajo potrošniki, da se sontra nad cenami ostreje in hitreje izjava.

Kar na lepem je izgubil svojo ženo musliman Hasan Čazović iz Kosovske Mitrovice. Bil je delavec, in ko je odšel za tri mesece na sezonsko delo, je poslal svojo ženo k njenemu očetu. Ko se je pa vrnil domov, žene ni bilo več nazaj. Napisal ji je pismo, toda odgovoril mu je last rekoč, da se žena Melila ne bo več vrnila, ker si je ta čas izbrala drugega moža. Hasan se je obrnil na novega moža, ki mu je pojasnil vso uganko. Melilin oče je hčerko enostavno prodal njemu za sedem jurjev. Mustafa pravi, da bo z novim možem obratunal, ker mu je vzel ženo, ki je v blagoslovljenem stanju. Novi mož pa pravi, da mu bo otroka vrnil, čim se bo rodil. Ni pa nemogoče, da se bo ta zgodba končala s prelivanjem krvi...

Brezvesten mazač je zakrivil smrt delavca Sandorja Mikuliča iz Bjelovara. Delavec je šel iskat pomoči mesto k zdravniku k vaškemu mazaču. Po starem receptu mu je mazač puškal kri. Dva dni je delavec ležal pri njem, nato pa ga je mazač poslal v bolnišnico, ker je uvidel, da je delavec oslabil. Naslednjega dne pa so delavca našli mrtvega sredi ceste. Mazač je Mikuliču odvezel preveč krvi, naker se je revež od slabosti zgrudil in umrl.

Strahotne poplave v Vojvodini so prisilile oblasti do izrednih ukrepov. Večino moških so pobrali in jih z avtomobili prepeljali do Adamičevega sela, kjer je voda povzročila največje opustošenje. Poslali so tudi vojake, da so e civilizirani vred delali nasipe. Ker je v mestu skoro začelo primanjkovati kruha, je oblast odredila zaplenbo vseh zalog v pekarnah. Na ta način skušajo zagotoviti hrano revežem, ki so ostali brez strehe in brez hrane pod milim nebom in navezani zgolj na podporo oblasti. Ponokod je voda zalila tudi pokopališča. Novih mrtvecev ljudje niso mogli več pokopavati na poplavljenih pokopališčih in zato jih začeli metati kar v globoko vodo.

Uradno glasilo Hrvatske kmetijske stranke »Seljaški dom« je tople pozdravil govor predsednika vlade Dragiša Cvetkoviča na zadnjem sejetanku senatorjev J.R.Z. Takrat je Dragiša Cvetković podrobno razlagal delo njegove vlade za sporazum s Hrvati in naloge, ki jih je po padcu Stojadinovića on sam prevzel. Potem je razložil tudi svoje in svojih sodelavcev poglede na nadaljnjo ureditev države. »Seljaški dom« pravi, da so bile Cvetkovičeve besede iskrene in to se sme reči, ker je Cvetković iskreno deloval za sporazum in je tudi iskreno sodeloval pri izdelovanju uredbe za finančno samostojnost banovine Hrvateke.

Banska oblast v Zagrebu bo kmalu začela izvajati svoj obsejni program javnih del. Tako je v proračunu določena vsota 103 milijone dinarjev za nove ceste, 16 milijonov dinarjev je namenjenih za izboljšanje zdravstvene in higienske službe na vasi, med temi ko je za prosvetne namene določenih kar 394 milijonov dinarjev. Banka oblast namerava zgraditi 200 popolnoma novih šolskih poslopij, povrh tega pa misli z vsemi silami podpirati delovanje prosvetnih društev, ki se bore proti nepismenosti v podeželju. Dalje je v proračunu tudi 11 milijonov din za razvoj živinoreje. Dohodki banovine pa bodo sledeči: od neposrednih davkov z dopolnilnimi davki vred 625 milijonov, od zdravstvenega, cestnega in šolskega davka 70 milijonov, na banovinskih pristojbinah in sodnih pristojbinah 270 milijonov, od voziarskih taks 15 milijonov, od trošarin 190 milijonov in od banovinskih gospodarskih podjetij ter od gozdov in sličnih virov 100 milijonov dinarjev.

Težaven položaj kranjske industrije

Kranj, 5. aprila.

Več tednov sem se še širile po mestu in zlasti med delavstvom vznemirljive novice, da bodo tovarne v Kranju prisiljene zaradi pomanjkanja surovin skriti obrate in odpustiti veliko število delavcev in delavk. Že lansko jesen ob pričetku vojnih sovražnosti v Evropi je nastopila precej huda kriza zaradi pomanjkanja surovin. Vendar se je položaj sčasoma zboljšal. Sedaj pa je nastopil nenaden zastoj v dobavi in tovarne so pričele omejevati obratovanje.

Najtežavnejši položaj je dohitel tovarno gumija »Jugoslovanska« tvornica gume Kranjske, kateri je pošla zaloga surovega kavčuka. Vodstvo tovarne je že precej časa občutilo omejevanje dobav, vendar se je z vso vztrajnostjo skušalo izogniti, kolikor je to bilo v njeni moči, reduciranju delavstva in okrnitvi obratovanja. Tovarna je nakupovala stari gumij in ga predelavala ter na ta način skušala deloma kriti porabe surovega kavčuka. Vendar pa je nastopil popoln zastoj v dobavi surovega kavčuka in vodstvo tovarne je bilo prisiljeno, da je odpovedalo na 14 dni okoli 240 delavcem delo z motivacijo, da je zmanjkalo surovin in da bo vodstvo skušalo tekom tega časa dobiti

novi pošiljke. Upamo, da se bo to vodstvu tovarne tudi posrečilo.

V kočljivem položaju so tudi kranjske tekstilne tovarne, ki jim tudi zmanjkuje surovin. Tovarna »Tekstilindus« v Stražišču, katere lastnik je Heller, je morala skriti obratovanje samo na 3 dni v tednu. Vendar pa je vodstvo bilo toliko uvidljivo, da plača za ostale 3 dneve, ki se ne dela, vsakemu delavcu po 20 din dnevno, kar znaša 60 din tedensko.

Med ostalimi tovarnimi se je moralo skriti obratovanje v »Jugosloški« tako, da delajo delavci na manjši strojev kot je to v normalnem obratovanju. Tovarni »Jugobruna« se tudi obeta redukcija, kajti zaloge surovin zadostujejo le še za kake 4 tedne, in če ne bo novih pošiljav, se je bati ustavitve obratovanja.

Če se vodstvu tovarne ne bo posrečilo dobiti pravočasno zadostne množine surovin, je nevarnost, da bodo morale tovarne prenehati z obratovanjem in s tem bodo tisoč delavcev in delavk brez posla in brez zaslužka. Prepričani smo, da bo skušala oblast posredovati in s tem preprečiti brezposelnost. Kakor čujemo, so že v teku pogajanja za dobavo surovin in zato je brez podlage hujškanje nekih ljudi, češ da bodo v kratkem sploh prenehale obratovati vse tovarne.

Treba je uboje - nagnusne zločine strožje kaznovati

Grd uboj družinskega očeta na Silvestrovo Ubijalec obojen na 4 leta robije

Ljubljana, 6. aprila.

Mnogo se je pisalo in modrovalo, kako naj bi bila na kmetih odpravljena grda, sramotna navada, da se fantje zaradi malenkostnih besedišč in preprirov takoj zlasajo in zagrabijo za nejunsko orožje, po nožih, kolih in sekirah. Alkohol je pri 99% ubojev glavni povzročitelj, ki spravi nesrečne žrtve v prezgodnji grob, druge pa v kriminal za daljši čas, kjer se gotovo ne spokore, marveč nauče še drugih grdih navad. Prav oduren in nagnusen uboj se je na Silvestro večer, odnosno že prve ure novega leta odigral na Spodnjem Jezerkem.

Znamenita, med turisti prav sloveča je gostilna »Kanonir« na Spodnjem Jezerkem. Najemnica gostilne, Jelka Tomažinova, je ob slovesu starega leta priredila povsod običajno silvestrovanje, ki je trajalo do ranih ur novega leta. Gostje so bili veseli. Družba se je po svoje zabavala. V to gostilno je prikolovratil Jakob Malovrh, 27 letni mizarški pomočnik, zaposlen pri mizarškem podjetju »Jezerko«. Že v neki drugi gostilni je izžival in goste dražil, da so ga vrgli na cesto. Tudi tu je kmalu začel kričati in groziti. Grde besede je rabil in grozil: »Eden bo nočoj crknil!« Gostje so ga mirili in skušali z lepa potolažiti. Nasilni, prepira željni in krvočelni Jakob je še naprej iskal prilike za spopad. Oženjeni tesar Jakob Potočnik je naposled prepirljivca prijel in ga odvedel iz kuhinje do glavnih vežnih vrat. Tu ga je postavil na hladno. Potočnik se je obrnil in hotel stopiti nazaj v kuhinjo. Kar naenkrat je dobil silen udarec s sekiro po glavi, da se je nezavesten zgrudil na tla. Udarec je bil smrtonosen in je Potočnik čez 5 dni umrl na otrpjenju možganov. Jakob Malovrh je bil aretiran in odpeljan pozneje v ljubljanske sodne zapore.

Mali kazenski senat, ki mu je včeraj predsedoval s. o. s. g. Ivan Brelih, je sodil Jakoba Malovrha. Državni tožilec g. Bogdan Lendovšek je Malovrha obtožil zločina uboja. Obtoženec je v bistvu priznal dejanje, izgovarjal pa se je na vse mogoče načine, zatrjujoč, da se je nahajal v silobranu, da ga je hotel Potočnik napasti. Priče so odločno zanikale, da bi bil obtoženec proti Potočniku v silobranu. Uboj je izževal na Jezerskem veliko žalost, ker je bil ubit miren in pošten družinski oče, zapuščajoč mlado vdovo in več otrok. Zasebna udeleženka, Potočnikova vdova, je zahtevala za sebe in otroke mesečni prispevek 800 dinarjev, ki naj bi ga plačeval obtoženec.

Jakob Malovrh, ki je prišel pred sodnike v jeniški reševini, je bil obojen zaradi zločina uboja na 4 leta ječe. Povrniti ima OUZD in za druge stroške 1444 din. Zahtevek splošne bolnišnice je bil zavrnjen na civilnopravno pot, ker so bili stroški bolnišnice vsebovani že v zahtevku OUZD. Tudi zahtevki zasebne udeleženke so bili zavrnjeni na civilnopravno pot.

Naš kazenski zakon določa za uboj najvišjo kazen 12 let ječe. V mnogih primerih so bili obtoženci sojeni zelo milostno, ker je sodišče upoštevalo vse olajševalne okoliščine. V tem primeru pa so bile težke obremenilne okoliščine, ker je obtoženec znan kot nasilen in izživalen človek. Senatni predsednik je na koncu sodbe pripomnil:

»Treba je take nagnusne zločine, ko gre za človeško življenje, strožje kaznovati, posebno v tem primeru, ko je družina izgubila svojega rednika in glavarja.« Na obtožena je sodba na 4 leta ječe vplivala zelo porazno. Kar okamenel je. Predsednik: »Sprejmite kazen!« — »Ne!... Obtoženec se je zapuščajoč dvorano zelo opotekal.

Jesenice

Jeseniška postaja je postala premajhna za današnji tovarni promet, ki se je zelo povečal. Ker so se dvignile cene staremu železu, katerega kupuje KID, se je močno povečalo tudi število vagonovskih pošiljk. Čeprav ima jeseniška industrija moderne naprave za razkladanje železa, vendar delavci ne zmorejo sproti vsega materiala razložiti, zato je postaja prenapolnjena z vagoni. Tovarni promet poteka z največjo težavo in ovira tudi osebni promet. Tudi tranzitni promet z inozemstvom se je v zadnjem času zelo dvignil. Da je jeseniška obmejna postaja veliko premajhna, je razvidno najbolj iz tega, ker morajo pošiljke, namenjene na Jesenice, čakati na vseh postajah do Ljubljane in do Bohinjske Bistrice. Vse ta zastoji v prometu neobhodno kliče po razširitvi jeseniške postaje, ki že zdavna ne odgovarja potrebam današnjega časa.

Tudi »visoka« gorenjska je dobila sončne spomladanske dneve. Ozivel so vrvtovi, na katerih gospodarji opravljajo prva pomladanska dela. Sončno pobočje Mirce, na katerem je v lanskem letu izpeljala sedanja obč. uprava novo gozdno sprehajališče, je postalo prav živahno. V opoldanski urah hodijo po tej edini poti ljudje najrazličnejših stanov, da bi v prijetnem soncu uživali opoldanski odmor. Popoldne pa prihajajo upokojenci, da si v razgovoru krajšajo čas. Za Jesenice je to edina pot, ki je obvarovana pred voznim prometom in prahom, obenem pa nudi lep razgled. Občina namerava postaviti na več primernih mestih klopi, ki bodo sprehajalcem prav dobrodošle.

Žalosten doživljaj dveh klatežev

Maribor, 5. aprila.

Na orožniško postajo v St. Petru pri Mariboru sta prihitela sredi noči dva mlada moža v samih spodnjih oblekah ter prosila za pomoč. Pripovedovala sta, da sta zvečer v Metavi zaprosila neko gospodinjjo za prenočišče, ki jima je dovolila, da lahko prespita noč na hlevu. Sredi noči pa se je prišel v hlev gospodar, zalet robaniti ter se kregati, nazadnje pa je planil s kolom na oba gosta ter ju najprej silovito pretepel, potem pa je šel po verigo, kakršno se rabi za privezovanje živine k jaslom, ter je oba zvezal, odgnal iz hleva ter ju vlačil po dvorišču sem in tja in pretepel. Končno se je siromakoma le posrečilo, da sta pobegnila ter v samih srajcah in spodnjih hlačah ušla. Orožniki so se podali naslednjega dne v spremstvu obeh možkih v Metavo, kjer se je ugotovilo, da je dovolila posestnica Marija Krepek tujcem, da prenočita v hlevu. Ponoči pa je prišel Vincenc Duh, ki je bil nekaj dni kot dinar zaposlen pri Krepkovi. Duh je znan kot nasilen ter se ga vse boji. Brez vzroka je na omenjeni način pretepel oba tujca, ki sta spala v hlevu, ju zvezal z verigo ter hudo mučil na dvorišču. Ko je videl, da prihajajo orožniki, je pobegnil ter ga še do sedaj niso mogli izslediti.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C		Relativna vlaž. v %	Oblatnost od 100	Vetar (smer, ja kosi)	Pada- vine	
		na 1 vešja	na 1 manja				m/m	vrsta
Ljubljana	755.2	10.6	5.8	69	10	0	—	—
Maribor	755.8	11.1	5.0	80	10	NW ₁	—	—
Zagreb	752.4	9.0	3.0	90	10	0	1.0	dež
Belgrad	754.4	16.0	7.0	80	10	ESE ₂	1.0	dež
Sarajevo	755.3	15.0	3.0	90	1	0	—	—
Vis	752.9	9.0	7.0	90	10	SE ₂	—	—
Split	755.3	12.0	8.0	80	3	E ₂	—	—
Kumobor	754.7	12.0	7.0	80	10	SE ₂	—	—
Rab	752.6	8.0	5.0	90	10	NE ₂	—	—
Dubrovnik	754.2	13.0	8.0	70	10	SE ₂	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo, večinoma oblačno in toplejše vreme.

Koledar

Danes, sobota, 6. aprila: Siket. Nedelja, 7. aprila: Herman.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; Ustar, Selenburgova ul. 7.

»Snežuljčica« na odru trnovskega Prosvetnega doma: V nedeljo, 7. aprila ob 3 popoldne vpripori Prosvetno društvo Trnovo C. A. Goernerjevo pravilčno igr v petih dejanjih »Snežuljčica«. Vabimo vse prijatelje društva k obilni udeležbi. Predprodaja vstopnic v nedeljo od 10 do 12 dopoldne v društvenem domu.

Vrstni red simfoničnih skladb, ki se bodo izvajale na ponedeljkovi simfonični koncertu Orkestralnega društva Glasbene Matice ljubljanske bo naslednji: 1. Saint-Saens: simfonija v a-molu; 2. Šerjanc: Suita za godalni orkester v osmih stavkih; 3. Faure: Ouverture k operi »Penelope«; 4. Rahmaninov: II. klavirski koncert v c-molu. Solist: pianist: Iv. Noč. Dirigent skladatelj: L. M. Šerjanc. Simfonični orkester: Orkestralno društvo pomnoženo s člani Ljubljanske filharmonije. Koncert bo prihodnji ponedeljek, 8. t. m. ob 20 v veliki Unionski dvorani. Predprodaja v Knjižnici Glasbene Matice.

Redni občni zbor Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani se bo vršil v torek, dne 9. aprila t. l. ob 6 zvečer v belih dvorani hotela »Union« v Ljubljani. Člani se vabijo k obilni udeležbi. — Odbor.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — Začetek ob 20

Sobota, 6. aprila: »Županova Micka«. Varh. Izven.

Nedelja, 7. aprila: »Asmodej«. Izven. Znižane cene od 16 din navzdol. Ponedeljek, 8. aprila: Zaprt.

OPERA — Začetek ob 20

Sobota, 6. aprila: »Figarova svatba«. Red A. Gostovanje Vere Majdičeve.

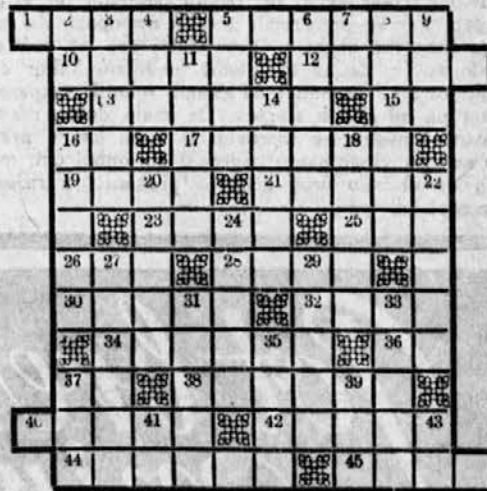
Nedelja, 7. aprila ob 15: »Lumpacijska Vagabundus«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ob 20: »Balet Hrestač«. »Bajazzo«. Izven. Gostovanje tenorista Kolarova iz Zagreba. Znižane cene od 30 din navzdol. Ponedeljek, 8. aprila: Zaprt.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Sobota, 6. aprila, ob 20: »Neopravičena ura«. Globoko znižane cene. Zadržiti.

Nedelja, 7. aprila, ob 15: »Cigan baronc«. Znižane cene. — Ob 20: »Kovarstvo in ljubezen«. Znižane cene.

Križanka

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Lesena prečnica, podstavek. 5. Sredščje in doba starogrške kulture. 10. Glavno mesto litvanske republike. 12. Druga beseda za prijeten vonj. 13. Trojanski svečenik, znan iz zgodbe o trojanskem konju. 15. Velikni franc. glagolal. 10. Kratica za trgovski izraz, ki pomeni »tekočega leta«. 17. Italijan teniški igralec. 19. Ošičevališče grešnih duš. 21. Zensko krstno ime. 23. Zemeljski vodor. 25. Veznik, ki nadomešča in. 26. Član starega naroda, ki je pridrl iz Azije. 28. Najmodernejša napadalna orožje. 30. Barva. 32. Rodoviten kraj v puščavi. 34. Tuja beseda za gospodarstvenika, upravitelja. 36. Ld. 37. Kratica za tujo, ki pomeni mlajši. 38. Slavnosten nastop. 40. Športni čoln za vožnjo po hitro tekočih rekah. 42. Tuje žensko krstno ime. 44. Drobec, kosček (tujka). 45. Druga beseda za tišino, molčanje.

Navpično: 2. Poštna kratica za priporočeno. 3. Starogrško plemo. 4. Števnik. 5. Zmleto žito. 6. Moderno strelno orožje. 7. Nemški osebni zaimek, tudi pogosta končnica franc. glagolov. 8. Ljub. ljski časopis v Bleivisovi dobi. 9. Zensko krstno ime. 11. Drugo ime za belečulo. 14. Morska riba. 16. Oče literarnega dela. 18. Zelo tanka stvar. 20. Oblika tekoče vode. 22. Član stare ogrske dinastije. 24. Grška boginja. 27. Druga beseda za čuječnost, nespajanje. 29. Človek nižje kulturne stopnje. 31. Vrsta kokoši. 33. Draga, bleščača se kovina. 35. Kralj ptičev. 37. Srbohrvaška beseda za nesrečo, obup. 39. Zelo lahka stvar, ki se ne da prijeti. 41. At. 43. Stara ljudska vprašalnica.

Rešitev sobotne križanke.

Vodoravno: 1. Kozerija. 8. Vaza. 9. Eter. 10. Koral. 11. Laze. 12. Udar. 13. Peka. 14. Materija. Navpično: 1. Karat. 2. Ozare. 3. Zal. 4. Relej. 5. Itaka. 6. J. J. 7. Are. 8. Voda. 10. Kum. 13. Pi.

Umetnostni spomeniki zavarovani

Notre Dame! Najlepša cerkev Pariza, znamenje tega mesta, znamenje gotične stavbe umetnosti, edinstveni spomenik dodekagonske uma in njegove stvaritve! Zvoki orgel done med stebrovjem in po cerkvenih ladjah, kadilo omamlja misli in čisti glasovi deškega zbora se razlegajo po cerkvi. In kljub vsemu temu ni več tako, kakor je bilo prej, ni več tako, kakor je bilo pred šestimi meseci, preden je izbruhnila vojna...

Že odzunaj je vse drugače. Pred vrati z najlepšimi okraški, ki so posebno mojstrsko delo, so nakopičene nepregledne množine s peskom napolnjenih vreč, da bodo branile te umetnine, če bo treba, pred drobič granat. Množice kipov, slik in oltarno okrasno okovje ni več na svojih mestih. Največja sprememba pa je v tem, da ni več one skrivnostne, mistične polsvetlobe, ki vlada v vseh gotičskih cerkvah. Cerkev je sedaj obilna dnevna svetloba, kajti veličastnih barvnih oken, ki so ji bila dajala oni mehki mrak in tistih znanih »rozet«, ni več; te umetnine so nadomestili z navadnim steklom, ki pušča dnevno svetlobo v vsem razkošju v prej tako temne cerkev.

Kipe, slike, umetnine vseh vrst so kar v začetku vojne »evakuirane«.

Francoski državni urad za umetnost, kateremu so podrejeni razni odbori za muzeje, umetniške zbirke in galerije, je opravil ogromno delo s tem, da je vso to dragoceno umetnost odpeljal iz Pariza in okolice, iz Alzacije in Lotaringije. Odpeljal je na milijone teh umetnin v oddaljene pokrajine, kjer so jih shranili v betonske kleti, varna zaklonišča in podzemeljske shrambe. Za večino predmetov, zlasti za velike slike, so morali napraviti posebne zabojnike. Kipe, porcelanaste predmete in starine, so spravili v obložene kovčke, ki so bili narejeni natančno po velikosti predmeta. Najtežja pa je bila prepeljava dragocenih gotičskih barvnih oken iz cerkve Notre Dame, iz stare kraljevske kapele Saint Chapelle, kakor tudi iz cerkva v Reimsu, Strassbourgu in Chartesu. Ta dragocena okna, katerih deli so tudi po 1000 let stari, so morali nositi napravično in paziti, da niso izgubili njihovih svinečnih zakovic. In res, niti najmanjšega delca niso izgubili ali drugače pokvarili tako dragoceno. Lahko so ponosni na izvršeno delo.

Svetla dnevna svetloba je v Notre-Damski cerkvi. Prazna puščoba je v največjem in najslavnejšem muzeju sveta, v pariškem Louvreju, katerega prostrane dvorane in galerije so še do nedavna krasila dela in umetnine Tiziana, Botticellija, Watteauja in Rubensa.

Pot v skrivnostni grad

Še močnejši dojem samote in zapuščenosti se loti človeka, ki stopi v Versailles, v to staro kraljevsko mesto severno od Pariza, v dom največjih baročnih umetnin na svetu, kjer vodi pot po najlepšem, res umetniško zasajenem parku.

Grad in park sta prazna. Visoka okna so zadelana z vrečami peska, le posamezna so ostala taka kot prej; to pa zaradi tega, da bi ob nevarnostih lahko gasilci prišli čimprej v notranjost poslopja. Vrata so sneta iz tečajev

Ugotovitev učenjakov o opicah

Med raznimi pasmami opic se more smatrati šimpanz najbolj inteligentnim in se v svojem vedenju in življenju najbolj približuje človeku. To ugotovitev je izrazil nedavno na zborovanju zveze za pospeševanje znanosti dr. R. M. Yerkes, profesor na Yale univerzi. Take zmožnosti pripisuje ta mož šimpanzom, da pravi, ako bi imeli še domišljijo razvito, da bi lahko celo govorili. Kakor pa so, občujejo med seboj z različnimi kretnjami in gibi in se pri tem prav dobro razumejo ter so zmožni celo sodelovati med seboj pri raznih podjetjih ter si pomagati, kar se pri drugih živalih ne opazi. Za mladega šimpanza skrbe njegovi starši več let, toda došlo se je, da se ta mladič, podobno kakor človeški otrok, več nauči od drugih mladih šimpanzov kakor pa od svojih staršev. Da imajo dobro razvito zmožnost mišliti, se izprevidi iz tega, ker v pretepih ne igra vloge samo nagoni obrambni čut, marveč, da skušajo drug drugega prekaniti z različnimi samostojnimi triki.

in spravljena, dragoceni lesorezi s sten kraljevske sobe ter velikih dvoran so odstranjeni. Neokrašene stene, mrzlo zidovje in gole stene — samo to vidi lahko obiskovalec. Slike, oprava, porcelan, umetniška dela vseh vrst so odnesli na varne prostore. Slavno »leptično omario« Marije Antoniette, ogromno rokokoj-sko omaro, so morali razstaviti na posamezne dele, da so jo lahko odpeljali, in še tako razstavljena je napolnila šest velikih zabojnikov. Vse predmete, ki so jih morali razstaviti, pohištvo, stenska okrasja, štukature, parkete itd. so pred prevozom natančno fotografirali, da jih bodo po končani vojni lahko spet obnovili v prvotnem sestavu. Zvalna galerija in zgodovinska dvorana, v kateri je bil l. 1871 pruski kralj proglašen za nemškega, je ostala temna. V tej isti dvorani je bil leta 1919 podpisani tudi versailski mir. Nobeno okno ne prepušča svetlobe v te dvorane, kajti vsa so zadelana.

»Miza miru«, na kateri je ležal 28. junija 1919 izvirnik versailške pogodbe, je zdaj shranjena v betonski kleti. Tam čaka dneva, ko bo spet postavljena v predsobo zrcalne dvorane, kjer bo na ogled nedeljiskim obiskovalcem. Hladen je, ta nekoč tako pestri Versailles. In prav je tako. Odločujoči činitelji so za vsak slučaj resno vzeli pomen besede »totalen«. In če se bodo rušile stavbe, podirale tvornice in vse padalo v ruševine, kar je ustvaril človek, bodo ostale nepoškodovane te premnoge umetnine, ki so plod človekove delavnosti in ustvarjalne sile. Zgodovina poznih vekov in tisočletij bo pa le priznavala, da je v teh krajih živel rod, ki je visoko dvigal prapor kulture in umetnosti.

Kdo je hitrejši: Lastovke ali letalo?

Večkrat se že razni znanstveniki poskušili dobiti dokončen odgovor na to vprašanje, pa vedno le s približnim uspehom. O najnovejšem takem poskusu poročajo iz italijanskega Turina, kjer so štirje naravoslovci napravili ta poskus na treh lastovkah. Ker so pri tem ravnali z vso točnostjo in vestnostjo, bo najbrž izid ostal za daljšo dobo kot dogan. Vzeli so iz gnezda tri mlade lastovke, ki so se ono leto prvič preselile preko morja in so bile torej baš v polni moči. Vsaki so pritrili na nežne nožice majhne pločevinaste znamke, po katerih so jih ob povratku spoznali. Nato so jih v zaboju z avtom prepeljali proti jugu. Ob 3 in 3 minute so zaboj odprli in lastovke so se takoj vzdignile v zrak. Ko so dosegle višino 200 m so nekaj časa krožile nad krajem in ko so se znašle, so se spustile v smeri proti svojemu domačemu kraju. Ob 3.49 in 3.50 sekunde so planile v svoje domače gnezdo. Ker znaša oddaljenost med obema krajema točno 158 km in so lastovke preletele to razdaljo v 46 minutah, so povprečno letale s hitrostjo 218 kilometrov. To pa je hitrost, ki tudi pri letalu pomeni lep uspeh.

Lovsko letalo »krmijo« s strelivom. Nemško enosedežno lovsko letalo Messerschmitt Me 109 se je vrnilo s poleta. Zdaj pregleduje mehanik motor, drugi vojaki pa vlagajo v letalo dolge pasove streliva za strojnico.

Papeževa violina

Malo kdo ve, da sedanji papež Pij XII. ni samo dober govornik in najbolj goreč zagovornik osnovnih človeških pravic in pravic narodov, ampak tudi dober igralec na violino, ki jo že iz zgodnje mladosti vneto goji. Sedaj, ko je na težkem in odgovornem mestu najbrže nima preveč časa, da bi kaj dosti igral, toda ko je bil še kardinal Pacelli in papeški nuncij v Monakovem, je rad igral priznane klasične in se rad sukval v družbi glasbenikov. O tem bi vedel povedati Bruno Walter.

Ko je bil še nuncij, je večkrat rekel, da je tudi igranje molitev za tistega seveda, ki hoče moliti. (d)

Vsak mu ne bi bil kos

V Ameriki imajo vedno kaj posebnega. Enkrat rodijo mimogrede petorčke, potem že napovedujejo zopet druge petorčke, enkrat imajo zopet razne čudne tekme in vse polno drugih stvari. Zadnja taka originalna tekma je bila v Lakewoodu, kjer je šlo za naslov »kralja kave«, kdo namreč bo spil v najkrajšem času največ kave. Pa so se udarili za tak imeniten naslov. Zbrali so se tekmeči od vseh strani pred ogromnimi tasami, na katerih so stale skodelice s kavo. Začeli so in vsak je hitel, kar se je dalo. Vsak je požiral, dokler se želodec ni upril. Tekma se je končala čez pol ure in svet je obogatel za enega rekorderja več. To je bil Albert Goodman, ki je spil osem in šestdeset skodelic kave. To je opravil v 31 minutah in 52 sekundah. Pogoji so bili kar zadosti težki, kajti kava je bila vroča in paziti je bilo treba, da se ni pošteno opeknel. (d)

Šah v Italiji

Moderna Italija ne zavzema v šahovskem svetu tako vidnega mesta, kakor ostale romanske države. Nekdaj so imele prav latinske države pri šahu prvo besedo. Prvi svetovni šahovski prvenec je bil izključno Romani. Španec Ruy Lopez, Italijana Leonardo in Greco, Francoz Philidor itd., so bili najboljši igralci svoje dobe. Razni šahovski pisatelji otvarjajo z njimi listo svetovnih prvakov, čeprav v tistih časih še ni obstojal ta naslov. Splošna dekadenca šahovske igre v romanskih državah našega časa je zadela tudi italijanski šah. Italijanska šahovska zveza šteje samo okrog 40 narodnih mojstrov, kar je relativno majhna številka. Med temi mojstri so posebno vidni gg. Bom, Calapso, Giullimenti, Elman, Marotti, Miliani, Monticelli, Roselli del Turco, direktor velikega šahovskega lista »Italia Scachistica«, Romi, Sacconi, Stal-da itd.

V zadnjem času pa je Italija pokazala veliko aktivnost na polju kombiniranja problemov in studij.

»Rjoveča močvirja«. Mrzli val je imel za posledico, da so ono zimo zmrznila tudi neka močvirja v območju nemškega Eifela. Pri tem je prišlo do svojevrstnega naravnega pojava. V jasnih mrzlih nočeh je slišati na kilometre daleč neki trušč, ki sliči z bobnenjem pomešanemu rjovenju. Znanstveniki si razlagajo ta pojav z zračnimi toki pod ledom.

K odkritjem v nemški Beli knjigi: poljski poslanik v Washingtonu grof Jurij Potocki.

Najmočnejša mornarica sveta

Ameriška revija »Current History« je l. februarja letos objavila številke, koliko mornarice premorejo največje države na svetu.

Velika Britanija	2.005.000 ton
Združene države	1.754.000 „
Japonska	1.150.000 „
Francija	800.000 „
Italija	710.000 „
Nemčija	520.000 „

Ta revija pristavlja, da kar se tiče tonaže modernih ladij, pride Francija na tretje mesto.

Poskus je napravil. Pri Tratarjevih je silno razburjenje. Mamlječ ljubček. Dore, kriči na vse pretege. V ušesu mu tiči zrno fižola, ravno pravno, da ga ni mogoče potegniti ven. Zdravnik seveda to z lahkoto opravi. Dore pove, da mu je zrno zataknil v uho njegov bratec Miško. Ko mama Miška zaradi tega pokara, ji pravi Miško: »Ves, mama, samo poskusiti sem hotel, če je res, kar ti vedno praviš, da gre pri Doretu vsaka stvar pri enem ušesu noter, pri drugem pa takoj ven.«

Radio

Program radio Ljubljana

Sobota, 6. aprila: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Plošča za ploščo, pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Plošča za ploščo, pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 14 Poročila — 17 Otroška ura: a) Slovenske pripovedke in pravljice (bere ga M. Boltar-Ukmarjeva) b) Pavliha na Turškem — Lutkovna igra v 3. dejanjih, priredil Niko. Kuret Izvaja Pavlihova družina (prenos iz velikega studija) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopust, igra Radijski orkester — 18.40 Samopomoč ob letalskih napadih v okviru hišne zaščite (g. inž. Franc Dolenc) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Psihološka prednost »Corskega venca« (Sinica Kordić, Belgrad) — 19.40 Objave — 20 Zunanepolitični pregled (g. dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Oprostite večernjenji... En dan iz življenja kronskega upokojenca Peregrina Pajka. — Sodelujejo člani radijske igr. družine, Jožek in Ježek, plošče — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna (Radijski orkester).

Drugi programi

Sobota, 6. aprila: Belgrad: 20.40 Ork. konc. — Zagreb: 20 Opera. — Bratislava: 20.20 Pisan konc. — Praga: 19.25 Vojaška godba. — Sofija: 19.50 Lahka gl. — Beromünster: 20.05 Mandoline. Budimpešta: 20.10 Madžarske pesmi. — Bukarešta: 20.15 Ork. in vok. konc. — Stockholm:Hörby: 20.50 Zbor in orkester. — Trst-Milan: 21 Filijskava opera: »Jutro v Aescisijus«. — Rim-Bari: 21.40 Variete. Florenca: 21.15 Plesna gl. — Oslo: 20.25 Pomladanski večer. — Sottens: 19 Ork. koncert.

Kadarkoli sem pisal o usmrtnih — in pozneje sem prisostvoval osmim drugim v različnih delih sveta: obešenju, streljanju in sekanju glave — vsakokrat se me je polastila ista razburljiva predstava. Vsakokrat sem moral misliti: »Videl bom človeško bitje, ta trenutek še v vsej moči in posesti vseh sposobnosti — razuma, vida, sluha — naslednji trenutek pa bo že mrtev, truplo brez življenja, in njegove sposobnosti bodo ugasnile. Videl bom, kako bodo s premislekom izbrisali enega človeka.«

Zgoraj zjutraj se je kakih 100 uradno povabljenih in poročevalcev zbralo v ograji. Brzojavni vodi se nas vezali naravnost z uredništvu v Chikagu, oddajniki, oskrbljeni z dušilec glasu so stali na pisalniku pred visilicami. Poročevalci so marljivo vnaprej pisali poročila in stroji so tiktakali.

Okoli osmih je vse potihnilo. Jetniški uradnik je še enkrat pregledal težko loputo. Padla je s hrustem in pustila na odru zijajočo odprtino. Potem so jo spet potegnili gor. Bila je pripravljena, da pošlje Spencerja v smrt.

Vrata v plotu so se odprla in prikazal se je Spencer med dvema uradnikoma, ki sta ga držala za roke. Bil je čisto v belem in je nosil nad sreem zataknujen rdeči nagelj. Bil je bled, toda zletel je po stopnicah do odra med uradnikoma, ne da bi se bil opotekel. Potem je stopil na rob odra, se odkaljal in začel govoriti. Enajst minut je govoril pred sto obrazi, ki so zrlj vanj. Poročevalci so mrzlično pisali in brzojavni stroji so tipkali.

Spencer je govoril s stisnjenim glasom, ki je mejil na hysterijo.

Dejal je, da mu svet nikdar ni dal dostojne možnosti in da ga je družbeni red gnal na pot zločina. Navajal je 23. psalm, si suel potem naočnike in jih izročil sodniku. Uradnik mu je zvezal noge in roke, mu nataknil zanko okoli vratu, tako da je bil vzel za levim ušesom, mu pokril obraz z belo prevezo in stopil od lopute.

Loputa je padla. Bela postava je šinila navzdol s strahotno za molklim glasom ter zabingljala v krčevitih tresljajih na koncu vrvi, petnajst čevljev od poročevalske klopi.

Prešle so minute, nekateri izmed gledalcev so vstali in obrnili glave stran. Slišati je bilo vzdihujoče dihanje. Dva zdravnika sta se približala truplu, odpela srjaco in nekaj šarila s slušali. Potem sta se umaknila in čakala nadaljnje minute. Spet poslušanje, potem sta zdravnika pokimala. Uradnik je prerezal vrv in postavbo brez življenja so odnesli.

Ta doživljaj mi je pretresel dušo, mi pustil slab občutek v želodcu ter zmedo v duhu.

Ko sem se vrnil v Chikago, sem si skušal v splošnem priti na jasno o svojih občutkih glede smrtni kazni in nasilja. Svojemu glavnemu uredniku, Hectorju Ellwellu, sem dejal, da bi rajši prevzel kako drugo nalogo, ker sta mi nasilje in boj neznan in ker imam za te vrste delo pretenko kožo. Razumel me je, toda je dejal: Ravno zato ste dober poročevalec za take primere. Čim bolj vam je stvar zoprna, tem boljše bo vaše delo.

Kmalu nato sem doživel nekaj, kar je najpomembnejše od vseh doživljajev, ki so me doleteli v štirih letih razburljivega dela v Chikagu. Tisti dogodek je povzročil, da sem si v Chikagu pridobil znaten sloves zlasti med tovariši.

Bilo je to tedaj, ko me je znani solni milijonar Mark Morton napadel in me zaprl. Njegova hči, Helena Mortonova, ki je bila v družbenih krogih znana prikazen, je izginila z nekim uradnikom z ene od Mortonovih pristav. Prikazala se je spet nekje v Virginiji, ko so listi po vsej državi bili dnevi in dnevi polni njene zgodbe. Rodbina jo je pregovorila, da se je vrnila, jaz pa sem dobil nalog, naj Heleno najdem in izprašam. Motonovi so imeli več hiš v okolici Chikaga. Posrečilo se mi je izvahati, da je Helena na pristavi pri Wheatonu.

Ko sem prišel v Wheaton, sem šel, da bi si izposodil avtomobil, ter sem povedal varuhu shrambe, kam se bom peljal, toda branil se mi je prepustiti voz, če mu ne dovolim, da bi poklical Mortona, mu povedal moje ime in nalogo ter dobil njegovo dovoljenje. Po-

vedal mi je, da je Morton obema garažama v vasi prepovedal, da bi brez njegovega dovoljenja kogar koli peljali do pristave. Varuh mi je dejal:

»Če ste časnikar, potem se rajši ne peljite. Morton je razglasil, da bo slehernega poročevalca, ki mu pride v roke, povaljal v katran in perje.«

Meni se je to zdela prazna grožnja. Šel sem v drugo garažo in mladega voznika pripravil do tega, da bi me peljal, ko sem mu povedal, da bi si rad ogledal pristave v okolici. Ko sva se vozila, sem mimogrede pripomnil, da bi se morda lahko peljala mimo Mortonovega posestva, ki je bilo oddaljeno kakih pet milj.

Ko sva se približala ogromni pristavi, sem videl na dvorišču tri osebe. Po videzu sem jih imel za kmetke in nadzornika. Dejal sem mlademu vozniku, da moram govoriti s njimi. Pa se je branil, da bi zapeljal skozi vrata in je ostal pred ograjo.

Zadel sem članek na moža s pasje hudim videzom. Bil je srednjih let, v delovnih hlačah. Začel sem ga spraševati po Heleni Mortonovi. Ne da bi me kaj opominjal, mi je prisolil tako pod brado, da sem se takoj sesedel. Ko sem se spet zavedel, mi je sedel na trebuhu in me obsopal s poplavo psokv ter zapovedal delavcem, naj prinese vrv.

Prišli so s kakimi 30 čevlji dolgo vrvjo, me od vratu do gležnjev zvezali v snop, da so mi roke ležale trdo ob straneh, ter me zavlekli v skedenj. Njihov voditelj, ki ni bil nihče drugi kakor sloviti solni velikaš Mark Morton sam, je zapovedal delavcem, naj za skedenjem zakurijo in zavro kotel katrana.

Ta nepričakovani obrat dogodkov je delavce očitno preplašil, da niso hoteli pomagati pri tej reči. Umaknili so se v kot skednja, poklicali Mortona k sebi, potem je prišlo do razdraženega prerekanja.

Potem je prišel Morton k meni, me vzdignil in me odnesel na dvorišče, kjer me je vrgel na dvosedalni in odprti ford. Še zmeraj je kar naprej preklinjal in se z menoj odpeljal v Wheaton.

Ko sva pri vhodu vozila mimo mojega šoferja, sem mu z glavo pomigal, naj gre za nama. Morton je vozil kakor zlodej. Nekako na pol poti je zavil na izvoženo poljsko pot. Izgubil je oblast nad vozom, ki je skočil s ceste in švignil v ograjo iz bodeče žice. Zletel sem kakor krogla petnajst čevljev daleč od voza ter izgubil zavest.

Ko sem se zavedel, sem ležal v zmedri raztrgane žice. Morton je stal sklonjen nad mano. Z njegove ranjene rame mi je kapljala kri v obraz. Voz je bil čisto razbit.